

Viite
PeV torstaina 24.11.2022 klo 8.00
HE 190/2022 vp

Eduskunnan perustuslakivaliokunta
00102 EDUSKUNTA

pev@eduskunta.fi

Yhteyshenkilö
Osastopäällikkö Bengt Michelsson,
puh. +358 (0)18 25260
bengt.michelsson@regeringen.ax

Asia

Kirjallinen lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi tartuntalain muuttamisesta, HE 190/2022 vp

Ensinnäkin Ahvenanmaan maakunnan hallitus kiittää saamastaan mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ja kutsusta tulla valiokunnan kuultavaksi.

Nyt käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 17.1.2022 antamassaan lausunnossa maakunnan hallitus totesi näin:

"Hallituksen esitys koskee sekä Ahvenanmaan että valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia oikeudenaloja. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 12 kohdan mukaan Ahvenanmaalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat terveyden- ja sairaanhoitoa muun muassa Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 29 kohdassa säädettyin poikkeuksin, joista käy ilmi, että valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvia tauteja.

Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaan niistä tehtävistä, jotka ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

Maakunnan hallitus toteaa, että hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen (HE 56/2021 vp) antamassaan lausunnossa PeVL 18/2022 vp perustuslakivaliokunta totesi perusratkaisujen osalta näin:

"(9) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta nyt ehdotettavaa lainsäädännöllistä järjestelyä asianmukaisempaa olisi säätää tarpeelliset muutokset itsehallintolakiin. Valiokunta pitää muutosten säätämistä tärkeänä. Tällaisten muutosten yhteydessä tulee lisäksi huolehtia sääntelyn kattavuudesta niin, että viranomaisten toimivaltuudet ovat selkeitä eikä sääntelyyn jää aukkoja."

Myös maakunnan hallitus korostaa sitä periaatetta, jonka mukaan sääntelyn tulee olla mahdollisimman kattavaa, jotta viranomaisten toimivaltuudet olisivat selkeitä eikä sääntelyyn jäisi aukkoja. Maakunnan hallituksen mielestä nyt kun tartuntalakia päivitetään vastaamaan valtakunnan uutta toimintakenttää ja järjestämisvastuuta on tärkeää, että lainsäädäntö antaa vastaavaa selkeyttä myös koskien lain soveltamisen oikeusperustaa Ahvenanmaan viranomaisissa. Varsinkin, koska tämä lainsäädäntö tietyiltä osin koskee hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen, joka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 24 kohdan mukaan kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, ja joka lisäksi koskee myös perusoikeuksia.

Maakunnan hallitus toteaa lisäksi, että lakiehdotuksesta käy ilmi, että säännöksillä on tarkoitus ainoastaan säilyttää nykytila, ja että niillä ei ole tarkoitus antaa Ahvenanmaan maakunnalle mitään uusia tehtäviä. Lisäksi mainitaan, että oikeusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan muuttamista siten, että se olisi neutraali suhteessa valtakunnan tuleviin hallintouudistuksiin. Maakunnan hallitus toteaa, että maakunnan hallitus ja oikeusministeriö eivät ole vielä päässeet yhteisymmärrykseen siitä, miltä osin itsehallintolakia olisi muutettava. Tämä huolettaa maakunnan hallitusta, koska se tarkoittaa sitä, että ihmisten tartuntatauteja koskeva hallintovastuu siirtyy valtakunnalle 1.1.2023 alkaen. Ahvenanmaan maakunnan julkisen terveydenhuoltoviranomaisen oikeusperusta tartuntatauteja koskevien tehtävien osalta siis päättyy, jos ratkaisua ei löydetä viimeistään 31.12.2022.

Itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan muuttamiseksi tarvittava laki on esityksen mukaan oltava hyväksytty tai vähintään hyväksyttynä lepäämään ennen kuin tartuntatautilain muuttamisesta annettu laki voidaan hyväksyä. Maakunnan hallitus toteaa jälleen, että tällä hetkellä ei ole sopimusta itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan muuttamisesta, ja että itsehallintolain muuttaminen edellyttää maakuntapäivien suostumusta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on syksystä 2020 saakka muistutellut tästä ongelmasta useissa lausunnoissaan, ja on valitettavaa, että asiaa ei ole priorisoitu eikä siihen ole löydetty ratkaisua."

Maakunnan hallituksen ratkaisuehdotuksen taustaa

Maakunnan hallitus yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan, jonka mukaan Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta parempi ratkaisu on sellainen, että itsehallintolakia muuttamalla tehdään tarvittavat muutokset, joilla saadaan ihmisten tarttuvia tauteja koskevien hallintotehtävien sääntely niin kattavaksi, että viranomaisten valtuudet ovat selkeitä eikä sääntelyyn synny aukkoja.

Nykyinen itsehallintolaki (1144/1991) perustuu hallituksen esitykseen eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi, HE 73/1990 vp. Esityksen mukaan pääsääntönä on se, että toimivalta hallintoasioissa määräytyisi lainsäädäntövallan mukaan.

Nykyinen sääntely perustuu itsehallintolain 30 §:n 9 kohtaan, jonka mukaan tehtävistä, jotka ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. HE 73/1990 vp kuvailee asiaa näin:

"Nykyisin valtakunnan ja maakunnan viranomaiset hoitavat yhdessä hallinnon, joka liittyy ihmisten ja eläinten tarttuvien tautien torjuntaan.

Maakunnanhallitus huolehtii sopimusasetuksen mukaan tehtävistä, jotka lainsäädännön mukaan kuuluvat lääninhallitukselle. Maakunnanhallitukselle kuuluu nykyisin sopimusasetuksen mukaan valta myöntää lupa valmistaa, säilyttää ja myydä toisen luokan myrkkijä. Toimivalta ei kuitenkaan koske apteekkitavaroita. Hallinnon yhtenäisyyden vuoksi kysymyksessä olevien tehtävien hallinto on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa annettavaksi maakunnan viranomaisten hoidettavaksi."

Esityksessä ei tämän tarkemmin analysoida maakunnan viranomaisten edellytyksiä tehtävistä huolehtimiseen ja yksilöiden perusoikeuksien turvaamiseen. Maakunnan hallitus toteaa, että ihmisten tarttuvia tauteja koskevan oikeudenalan, ja terveydenhuollon ylipäätään, kehitys on ollut merkittävää nykyisen itsehallintolain voimaantulon jälkeen. Esimerkiksi voimassa olevaa tartuntatautilakia (1227/2017) on muutettu jo 21 kertaa sen jälkeen, kun se tuli voimaan vuonna 2017. Ihmisten tarttuvia tauteja koskevan oikeudenalan hallintotehtävien siirto itsehallintolaissa ei ole johtanut kattavaan ja jatkuvaan hallintotehtäviä koskevaa vastuun jakoa koskevaan dialogiin maakunnan viranomaisten ja valtakunnan viranomaisten välillä. Näin ollen valtion viranomaiset, kuten esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), ovat edelleen hoitaneet hallintotehtäviä, joita itsehallintolain mukaan maakunnan hallituksen tai muun maakuntalaissa määrätyn viranomaisen tulisi hoitaa. Tämä on ollut perusteltua ottaen huomioon maakunnan viranomaisten tosiasialliset mahdollisuudet tehtävien hoitamiseen. Tätä ei kuitenkaan maakunnan hallituksen mielestä voi pitää oikeusvaltion periaatteiden mukaisena, koska hallintotehtävät hoidetaan ilman asianmukaista oikeussääntelyä ja vaikutusarvioita siitä, turvaako järjestely yksilöiden perusoikeuksien toteutumisen myös Ahvenanmaalla.

Maakunnan hallituksen ratkaisuehdotus

Maakunnan hallitus katsoo, että itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nykyinen ihmisten tarttuvien tauteja koskeva toimivalta hallintoasioissa tulisi arvioida uudelleen. Toimivalta hallintoasioissa siirretään kokonaisuudessaan, mikä ei vastaa tuttua 30-vuotista käytäntöä eikä perustavanlaatuisesti ota huomioon valtakunnan ja maakunnan viranomaisten tosiasiallisia mahdollisuuksia hoitaa hallintotehtäviä.

Jo esityksessä HE 73/1990 vp todetaan, että toimivallan jako hallintoasioissa on tietyiltä osin ongelmallinen. Itsehallintolakiin on otettu sopimusasetuksia koskeva säännös, jolla pyritään ratkaisemaan hallintoasioita koskevan jaetun toimivallan aiheuttamia hankaluuksia. Vastaava säännös sisältyi jo ensimmäiseen itsehallintolakiin, joka on vuodelta 1922. Nyt voimassa olevassa itsehallintolaissa sopimusasetuksia koskeva sääntely on 32 §:ssä. Siinä säädetään muun muassa, että maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä asetuksella (sopimusasetus) siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakuntahallintoon kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Sopimusasetuksilla ei ole vaikutusta lainsäädäntövaltaan.

Itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan säännöksen nykyiseen sanamuotoon ei sisälly hyvinvointialueiden tehtävien suorittamista koskevaa sääntelyä. Siten vuoden vaihteen jälkeen maakunnan hallitus tai jokin muu maakuntalaissa määrätty viranomainen ei enää hoida sellaisia hallintotehtäviä, jotka valtakunnassa kuuluvat hyvinvointialueiden vastuulle. Kun toimivalta hallintoasioissa näiltä osin kuuluu valtakunnalle, näiden tehtävien hoitaminen kuuluu siis valtakunnan vastuulle myös Ahvenanmaalla, jos nykyistä sääntelyä ei muuteta itsehallintolaissa perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Maakunnan hallitus ehdottaa niin sanotun sopimusasetuksen käyttämistä tartuntatautien ehkäisystä ja muista valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista terveydenhuollon tehtävistä säätämiseen. Valtakunnan ja maakunnan hallituksen välisten sopimusasetusten lukumäärä on nykyään jo 42. Näistä 20:ssä toimivalta hallintoasioissa siirretään valtakunnan viranomaisille ja 15:ssä maakunnan viranomaisille. Muut sopimusasetukset voidaan luokitella viranomaisten väliseksi yhteistyöksi. Jossain tapauksissa sopimusasetuksella luodaan yhteinen toimielin. Osa niistä sisältää pakko- ja voimakeinoja koskevia säännöksiä, kuten poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annettu sopimusasetus 56/2020. Sopimusasetukset perustuvat itsehallintolakiin ja niillä voidaan siirtää ainoastaan hallintoasioita koskeva toimivalta. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään joko valtakunnan laissa tai maakuntalaissa, vaikka hallintoasioita koskeva toimivalta siirrettäisiin sopimusasetuksella. Sen takia menettely täyttää Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentin vaatimuksen, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Maakunnan hallituksen mukaan tartuntatautilain tai itsehallintolain muuttamista ei voida pitää teknisluonteisena siinä mielessä, että tällä hetkellä valtakunnan ja maakunnan viranomaiset eivät noudata itsehallintolain sääntelyä, ja koska maakunnan viranomaisten edellytykset tartuntatautien torjuntaa koskevien hallintotehtävien hoitamiselle ovat puutteelliset. Itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan sääntely, joka ei noudata valtakunnan ja maakunnan viranomaisten tosiasiallista tehtävänjakoa, ei turvaa yksilön perusoikeuksia, koska Ahvenanmaan maakunnalla ei esimerkiksi ole edellytyksiä huolehtia rokotteiden hankinnoista sekä niiden vaikutusten seuraamisesta ja haittavaikutusten selvittämisestä (ks. lakiehdotuksen 7 §, jossa säädetään Terveiden ja hyvinvointilaitoksen tehtävistä). Sopimusasetus merkitsisi myös tehtävien taloudellista sääntelyä, koska tapana on ollut, että osapuolet sopivat kustannuksista sopimusasetusten yhteydessä. Sopimusasetuksen käyttäminen edellyttää kuitenkin itsehallintolain 32 §:n muuttamista siten, että hallintotehtäviä voidaan siirtää myös hyvinvointialueilta maakunnan hallitukselle tai maakunnan viranomaisille.

Vastine sosiaali- ja terveysministeriön sopimusasetuksia koskevaan kantaan

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) toteaa 8.11.2022 oikeusministeriölle itsehallintolain muuttamista koskevasta ehdotuksesta antamassaan lausunnossa VN/455/2022-STM-14, että (kääntäjän ruotsinnoksesta tekemä suomennos, ei alkuperäisteksti):

”Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä ehdotusta aiheellisena. Muutos on huomattava nykytilaan verrattuna, mutta esityksessä ei ole pohdittu säännöksen mahdollisia soveltamistilanteita ja vaikutuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö ei nykytilan valossa katso kyseiselle säännökselle olevan tarvetta. Sosiaali- ja terveysministeriön huolena on se, että ehdotetun muutoksen seurauksena pyritäisiin siirtymään käyttämään sopimusasetusta esimerkiksi tarttuvien tautien torjuntaan. On tärkeää, että tarttuvien tautien torjunta ja niiden leviämisen estäminen turvataan yhdenmukaisesti koko Suomessa. Sen takia sosiaali- ja terveysministeriön mielestä tarttuvien tautien torjunnasta tulee säätää lailla. Se, että sopimusasetus voidaan irtisanoa yksipuolisesti voi esimerkiksi käytännössä vaarantaa tarttuvien tautien tehokkaan torjunnan.

Yllä mainituista syistä sosiaali- ja terveysministeriö vastustaa ehdotettua muutosta.”

Maakunnan hallitus korostaa aiemmin esitettyyn viitaten, että vaikka ehdotettua sopimusasetuksia koskevan itsehallintolain 32 §:n muutosta voidaan pitää merkittävänä, muutos on oikeudellisesti välttämätön. STM:n väitteen mukaan säännöksen mahdollisia soveltamistilanteita ja vaikutuksia ei ole punnittu esityksessä. Tältä osin maakunnan hallitus viittaa hallintoasioita koskevan toimivallan jakoon, joka on ollut käytäntönä viimeiset 30 vuotta, ja koronapandemian torjunnasta saatuihin kokemuksiin. Koska sopimusasetus ei vaikuta lainsäädäntövaltaan, maakunnan hallitus epäilee, että tässä saattaa olla kyse väärinkäsityksestä. Näin siksi, koska sopimusasetuksella säädetään ainoastaan toimivallasta hallintoasioissa ja siitä päättämisestä, minkä viranomaisen tulee

suorittaa jokin tietty tehtävä, eikä vaarana ole, että tarttuvien tautien torjunta ja niiden leviämisen estäminen muuttuisivat epäyhtenäisiksi koko Suomessa. Asia on pikemminkin päinvastoin, koska esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos saisi laillisen perustan tehtäviensä hoitamiselle myös Ahvenanmaalla. Koronapandemiasta saadut kokemukset osoittavat lisäksi, että myös päinvastaiselle on tarvetta, eli alueellisesti mukautetuille ja harkituille tartunnan torjuntatoimille, erityisesti Ahvenanmaalla, jonka julkiset rakenteet ja muut olosuhteet poikkeavat muusta Suomesta. Valitettavasti sosiaali- ja terveysministeriö ja maakunnan hallituksen asiasta vastaava osasto eivät ole keskustelleet tarttuvien tautien torjuntatehtävien hoidosta tulevaisuudessa, vaikka maakunnan hallitus on ehdottanut sitä useasti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotus vaihtoehtoiseksi sääntelytavaksi sopimusasetuksella

Maakunnan hallituksen mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottama vaihtoehtoinen sääntelyratkaisu, jota käytettäisiin, mikäli itsehallintolakia ei ehditä käsittelemään ajoissa, ei ole tyydyttävä ratkaisu. Tartuntatautilakiin ehdotettu siirtymäsäännös tarkoittaisi, mikäli maakunnan hallitus on ymmärtänyt ehdotuksen oikein, että aineellinen lainsäädäntö ja viranomaisten velvollisuudet olisivat eri laeissa, joita jouduttaisiin lukemaan rinnakkain. Ehdotus ei siten täyttäisi vaatimusta viranomaisvastuiden yhtenäisestä ja selkeästä määrittämisestä. Yhtenäisyyden kärsiessä myös kansalaisten on vaikea lukea lainsäädäntöä. Maakunnan hallituksen mukaan sopimusasetus olisi selkeämpi vaihtoehto, ja se myös noudattaisi valtakunnan lainsäädännön logiikkaa, jonka mukaan vastuuviranomainen osoitetaan selkeästi. Siitä säättäminen, mikä viranomainen tekee päätöksen, ei siirrä sitä, mistä päätetään, koska aineellinen sääntely on lain tasolla.

Maakunnan hallituksen tulkinnan mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan sääntelyehdotuksen ajatuksena on, että nykyinen itsehallintolain 30 §:n 9 kohtaan sekä tartuntatautilakiin ja maakunnan lainsäädäntöön perustuva valtakunnan ja maakunnan viranomaisten välinen tehtävien jako säilyisi, vaikka se ei vastaakaan tehtävien jakoa todellisuudessa. Koska Ahvenanmaan maakunnalla itsehallintolain 18 §:n 1 kohdan mukaan on lainsäädäntövalta maakunnan hallituksen alaisten viranomaisten ja laitosten järjestysmuotoa ja tehtäviä koskevista asioista, ehdotettu siirtymäsäännös, joka kuuluu näin: *”Ahvenanmaan maakunnassa ihmisten tarttuvien tautien torjunnasta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset määräytyvät tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lainsäädännön mukaan, kunnes muuta säädetään.”* ei välttämättä ole yleisen lainsäädäntövallan jaon eikä itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaisen tarttuvien tautien torjuntaa koskevan hallintotoimivallan jaon mukainen. Itsehallintolaissa säädetään siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen Ahvenanmaalla tarttuvien tautien torjuntaa koskien. Tartuntatautilain säännös, jonka pääasiallinen tarkoitus olisi säätää erityisesti siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen Ahvenanmaalla, ei ole Ahvenanmaan itsehallinnon perusteiden mukaista. Itsehallintolakia voidaan muuttaa ainoastaan siten kuin itsehallintolain 69 §:ssä säädetään. Tarkoituksena ei ole koskaan ollut, että valtakunnan

laissa olevalla erityissääntelyllä voitaisiin säätää siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen Ahvenanmaalla. Kyseessä on aivan uusi ehdotus, eikä itsehallintojärjestelmässä ole mitään sitä vastaavaa, joten siihen on syytä suhtautua pidättyväisesti, koska sen seurauksia ei ole selvitetty muissa yhteyksissä.

Yhteenveto maakunnan hallituksen näkökannoista

Valtakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen takia tartuntatautilainsäädäntö on sopeutettava valtakunnan uuteen organisaatorakenteeseen ja vastuun jakoon. Koska valtakunnassa perustetaan hyvinvointialueita, myös itsehallintolain ihmisten tarttuvia tauteja koskevan oikeudenalan hallintoasioita koskevan toimivallan jakoa on tarkistettava. Maakunnan hallituksen mukaan itsehallintolailla tai tartuntatautilain siirtymäsäännöksellä ei voida säätää asiasta ilman, että samalla otetaan huomioon myös sääntelyn tarkoituksenmukaisuus siinä mielessä, että saataisiin tehtyä sellainen toimivallan jako, jota osapuolet voivat noudattaa, ja joka vastaa tosiasiallista vastuun jakoa. Lisäksi on tärkeää, että vastuun jako turvaa yksilön perusoikeuksien toteutumisen myös Ahvenanmaalla. Tämä tarkoittaa maakunnan hallituksen mukaan sitä, että tarkoituksenmukaista ja asianmukaista ihmisten tarttuvia tauteja koskevan hallintotoimivallan sääntelyä ei voi tartuntatautilakiin otettavalla siirtymäsäännöksellä siirtää tulevaisuuteen epävarmalla aikataululla. Maakunnan hallituksen mukaan itsehallintolain lainsäädäntö- ja hallintotoimivallan jakoa koskevan järjestelmän kannalta paras tapa sääntelyn toteuttamiseksi olisi se, että itsehallintolan 30 §:n 9 kohdasta poistettaisiin se, että tehtävistä, jotka ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. Samalla maakunnan hallituksen mukaan itsehallintolain 32 §:n mukaiseen hallintotehtävien siirtoon tulisi kehittää tarkempia välineitä siten, että myös hyvinvointialueille kuuluvia hallintotehtäviä voitaisiin siirtää sopimusasetuksella ja maakunnan hallituksen suostumuksella maakunnan hallitukselle tai muulle maakuntalaissa määrättylle viranomaiselle. Maakunnan hallitus on tehnyt ehdotuksia, joihin kuuluu myös luonnos ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevia tehtäviä koskevaksi sopimusasetukseksi. Nämä itsehallintolain muutokset ja sopimusasetuksen hyväksyminen voidaan Ahvenanmaan maakunnan vastuulle kuuluvilta osin toteuttaa kiireellisesti.

Maaneuvos

Veronica Thörnroos

Ministeri

Annette Holmberg-Jansson

TIEDOKSI

Ahvenanmaan maakuntapäivät, itsehallintopoliittinen lautakunta,

susanne.eriksson@lagtinget.ax

Valtioneuvoston kanslia, kirjaamo.vnk@gov.fi

Heidi Kaila, valtioneuvoston kanslia, heidi.kaila@gov.fi

Anne Kumpula, sosiaali- ja terveysministeriö, anne.kumpula@gov.fi

Mia Mäkinen, sosiaali- ja terveysministeriö, mia.makinen@gov.fi

Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö, janina.groop-bondestam@gov.fi

Noora Löfström, valtioneuvoston kanslia, noora.lofstrom@gov.fi

Johan Ehn, Ahvenanmaan edustaja Helsingissä, johan.ehn@regeringen.ax

Mats Löfström, kansanedustaja, mats.lofstrom@eduskunta.fi